

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Suomen konservatorioliitto toteaa, että uudistus on tervetullut. Uuden verkkopalvelun toimivuuteen sekä käytettävyyteen tulee kuitenkin panostaa riittävin resurssein. Kun luodaan hyvin erilaisille toimijoille yhteistä laajaa järjestelmää, riski on että se paisuu toiminnoiltaan eikä lopulta palvele riittävän hyvin ketään. Toimijoita ja toimintamuotojen variantteja on järjestökentällä niin runsaasti, että yhtä kaikille sopivaa mallia on todennäköisesti mahdotonta saada aikaan.

Järjestelmän tekniseen toimivuuteen, ketterään käytettävyyteen suunnitteluun että ylläpitoon tulee siis erityisesti panostaa.

Lisäksi on toivottavaa, että mikäli avustuksia hallinnoidaan yhteisen järjestelmän kautta, se mahdollistaisi myös järjestöjen yhteistyötä ja avustusten hakua yhdessä yli toimialojen. Esimerkiksi kulttuuri- ja sosiaalialan toimijoilla on halua tehdä yhteistyötä kulttuurihyvinvointihankkeiden

parissa, mutta rahoituksen haun ja jaon siiloutuneisuus on ollut merkittävä este tämällyyppisen toiminnan laajemmalle kehittymiselle.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Konservatorioliitto toteaa, että tämä on hyvä tavoite kunhan ratkaisumallit ovat tarpeeksi joustavia. Yhdenmukaisten vaikuttavuusmittareiden määrittelemine on vaativa tehtävä moninaiselle järjestökentälle, sillä järjestöt ovat toiminnoiltaan hyvin erilaisia ja eri kokoisia jo pelkästään eri toimialojen sisällä.

Esimerkiksi kulttuurialalla Konservatorioliiton tapaisilla toimijoilla päätehtävä on edunvalvonta, jossa tulokset näkyvät vasta vuosien työn jälkeen. Toiset taas tuottavat päätoimenaan tapahtumia tai muunlaista suoraa vuosittain näkyvää toimintaa.

Toiminnan vaikuttavuuden vertaaminen näin erilaisten toimijoiden kesken on haastavaa yhtenäisin mittarein, joiltain osin jopa mahdotonta, sekä saattaa tuottaa vinoutunutta tietoa. Yhdenmukaistamisen pitää siis sallia riittävästi joustoa.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Tavoite on kannatettava.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuotonjakoministeriöt

luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuotonjakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Suomen konservatorioliitto toteaa, että järjestöjen mahdollisuus kehittää omaa varainhankintaa on kannatettava suunta. Oman varainhankinnan kehittäminen ei saisi vaikuttaa negatiivisesti valtionavustusten saamiseen, sillä järjestöillä on hyvin erilaisia toimintamalleja ja taloudellisia rakenteita eikä niiden muuttaminen välttämättä ole mahdollista.

Riittävä omarahoitus ja järjestön muu varallisuus antavat turvaa toiminnalle ja mahdollistavat sen kehittämisen. Puskurien kerääminen esimerkiksi tulevaisuuden hankkeita tai toimia varten saattaa olla elintärkeä toimintatapa pienille järjestöille ja mahdollistaa jäsenpalveluiden ja toiminnan kehittämisen ja kriittisen henkilöstön työsuhteiden jatkamisen.

Omarahoitusosuuksiin liittyvien kriteerien yhdenmukaistaminen on myös kannatettavaa huomioiden samat edellämäinittu seikat.

Järjestön vakaa taloustilanne ei siis saisi vaikeuttaa liittojen toimintaa ja mahdollisuuksia valtionavustuksiin. Pääpaino tulee olla toiminnan vaikuttavuudessa.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Konservatorioliitto toteaa, että vastuullisuuden huomioiminen järjestöjen toiminnassa on tärkeä ja perusteltu aihe. Valtionavustustoiminnassa on hyvä olla olemassa tietyt yhteiset kriteerit, jotka linjaavat sitä, minkälainen toiminta julkisin varoin on hyväksyttävää.

Samalla on kuitenkin huomioitava, etteivät nämä kriteerit vie huomiota järjestöjen sääntöjen ja strategioiden määrittämiltä päätehtäviltä.

Järjestöt ovat organisoituneet eri tavoin ja monet ovat myös pieniä sekä resurssit rajalliset. Riskinä on, että avustushauissa ohjataan kiinnittämään liikaa huomioita järjestöjen toiminnan päätavoitteiden ohi meneviin toimintalinjoihin. Tällöin suuntaus on huono ja etenkin pienillä yhdistyksillä se voi vaikeuttaa fokuksessa pysymistä.

Vastuullisuuskysymyksiin liittyvät kohdat ovat usein olleet melko irrallisia lisiä avustushakemuksissa ja ne myös pidentävät hakemuksia monin tavoin.

Tämän sijaan toivoisimme, että järjestöjä rohkaistaisiin jalkauttamaan vastuullisuusteemat mahdollisuuksien mukaan osaksi normaalia arjen toimintaa, toimintasuunnitelmia ja strategioita. Tällöin myös työstä kertominen ja raportointi olisi hyvä olla kevyttä (esim. rasti ruutuun) ja tarvittaessa lisänä mahdollisuus kertoa erityistoimenpiteistä.

Vastuullisuuteen liittyvät näkökulmat eivät siis saisi olla liian isossa roolissa rahoitusten haku- ja myöntökriteereissä.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Rahoituksen ennakoitavuuden kehittäminen on tärkeää. Konservatorioliitto toteaa, että kaksivuotiset avustukset loisivat vakautta ja ennakoitavuutta järjestöjen toimintaan sekä vähentäisivät työmäärää raportointien ja hakemusten tekemisessä.

Mikäli avustuskaudet muuttuvat kaksivuotisiksi, on tärkeää että päätöksentekoa ja maksuaikatauluja saataisiin aikaistettua. Nyt päätökset tulevat vasta helmi-maaliskuussa, mikä on kulttuurialan toimijoiden näkökulmasta sietämättömän myöhään ja vaikeuttaa merkittävästi vuoden toiminnan suunnittelua.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

-

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä.

Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Yhteistyön tiivistäminen on kannatettava suunta.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

Raportista ei käynyt täysin selväksi, mitä kaikkea toimintaa uudistus koskee. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön osalta raportissa mainitaan Opetushallitus, mutta epäselväksi jäi miltä osin uudistus koskee viraston kautta myönnettäviä moninaisia avustuksia.

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

Järjestelmän uudistaminen ja kehittäminen on kokonaisuudessaan kannatettava hanke. Toivomme vahvasti, että uudistus tukee tavoitteidensa mukaisesti joustavasti järjestöjen toiminnan kehittämistä tilanteessa, jossa veikkausvoittovarot ovat vähenemässä.

Uudistamistyössä on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon toimijoiden moninaisuus. Järjestöjen koko, resurssit, toimintaympäristöt, toiminnan tavoitteet ym. ovat jo yksittäisten toimialojenkin sisällä hyvin erilaisia. Tämä on iso haaste.

Uuden järjestelmän käytettävyyden suunnittelu, resurssointi tekniseen toimivuuteen ja sen ylläpitoon ovat myös avainasemassa työn onnistumisessa.

Toivottavaa on, että uudistus tukisi myös eri järjestöjen ja myös toimialojen välistä yhteistyötä sekä mahdollistaisi paremmin eri alojen järjestöjen välisen yhteistoiminnan toteuttamisen.

Lähdetie Taija
Suomen konservatorioliitto - Finlands konservatorieförbund r.y.